

Boekhandel Athenaeum

Recensie: Een fenomenologische poging tot communicatie over verbeelding in klanken: Jos Kessels, *Taal geven aan muziek*

19 oktober 2023 , door [Remon den Ouden](#)

||||

Als het nieuwe gezicht van [de filosofienieuwsbrief](#) grijp ik terug naar de muziekfilosofie, een van mijn favoriete vakken als UvA-student. Onlangs is de essaybundel *Muziek zit tussen je oren*, samengesteld door Erik Heijerman en Albert van der Schoot, verschenen. Die bundel is door haar ideeënrijkdom een goede kennismaking met verschillende denkrichtingen binnen het vakgebied. Denk bijvoorbeeld aan muzikale compositie als retorica; muziek als zelfaffectie van het leven; muziek ter oefening voor luisteravonturen etc. Maar mijn filosofieboek van de maand is van Jos Kessels, die met *Taal geven aan muziek. Een nieuwe harmonieleer* een bewonderenswaardige poging doet om die twee uitingsvormen te verenigen.

Een van de moeilijkheden van muziekfilosofie is namelijk haar onder woorden te brengen, terwijl muziek juist emoties en lichamelijke reacties oproept. Jos Kessels heeft een fenomenologische poging ondernomen toch een taal te ontwikkelen om met name de kant van de muziekervaring van een nieuw idioom te voorzien. Hij ontwikkelt een metaforische taal van de verbeelding, opdat muziek beter beluisterd kan worden als vorm van communicatie. Zo schrijft hij het:

‘Wij koppelen de bewegende vormen die we horen onmiddellijk aan iets menselijks, een gemoedsbeweging, een mentale houding of gebaar. Melodieën, harmonieën, ritmes, timbres lezen we net als gezichten en houdingen, we interpreteren de ervaring ervan direct in menselijke termen. Daarmee is elk muziekstuk niet alleen een patroon van “bewegende klankvormen”, maar veel meer. Het is altijd ook een menselijk verhaal, de uitdrukking van een idee of emotie, de “beschrijving” van een mentale toestand of ontwikkeling, ook al zijn er geen woorden voor en kunnen we het verhaal niet makkelijk vangen in taal. Dat door iets heen kijken naar iets anders, het zoeken van een onderliggende betekenis, doen we voortdurend met van alles: planten, dieren, bomen, luchten. Mensen zijn betekenisgevers. We beseffen vaak niet half hoe antropomorf we denken.’

Aan dat besef werk je met Jos Kessels’ boek in de hand.

Remon den Ouden is boekverkoper filosofie bij Boekhandel Van Rossum en Athenaeum Boekhandel Spui.